

נועם שיח

מאת אב"ד סאנטוב שליט"א

ומכבדה יותר מגופו

לאור הסתלקותה של
הרבנית מראחמיסטריווקא ע"ה

קרח (חקת בא"י) תשפ"ו

מכון אפריון לשלום

לייקווד תשפ"ו

כל הזכויות שמורות

למכון אפריון לשלמה

להוצאת שיחות הרב שלמה זלמן פרידמן שליט"א

אב"ד סאנטוב - לייקווד

הרב פנחס בידרמן - הרב נתן נטע פרוש

9996551.z@gmail.com

לקבל גליונות, לנדב גליונות, ולהערות

נא לפנות להנ"ל

קונטרס זה נדבת

הנגיד החסיד המפואר

הרה"ח מו"ה שמואל צבי בענדער הי"ו

מראשי קהילת ראחמיסטריווקא לייקווד

לרגלי שמחת האויפריף

של בנו הבחור המופלג בתורה ויראת שמים

החתן חיים יצחק אהרן נ"י

ולע"נ הרבנית הצדקית מראחמיסטריווקא

הרבנית מרים בת מרן יעקב יוסף ע"ה

נסתלקה ט"ז סיון תשפ"ו

ומכבדה יותר מגופו

**לאור הסתלקותה של הרבנית הצדקנית
מרת מרים ע"ה בת מרן יעקב יוסף זצוק"ל
מחברתו הטהורה של כ"ק מרן הגה"ק זי"ע
מראחמיסטריווקא
גלב"ע ט"ז סיון תשפ"ו**

ומכבדה יותר מגופו (מסכת יבמות דף ס"ב ע"ב \ רמב"ם הל' אישית פרק ט"ו)

ווייסע זאקן ביום חול

כידוע שהרבי (כ"ק אדמו"ר הגה"ק מראחמיסטריווקא זי"ע) נהג ללבוש גרביים שחורות [שווארצע זאקן] בימות החול, וגם בשבתות וימים טובים, חוץ מר"ה ויוה"כ, שאז לבש גרביים לבנות [ווייסע זאקן].

פעם אחת נכנס הרבי לביהמ"ד למחרת יוה"כ בבוקר כשהוא לובש גרביים לבנות, והדבר היה לפלא גדול אצל חסידיו, שהרי כאמור מעולם לא לבש גרביים לבנות ביום רגיל, והיו כאלה שהיו בגילופין ושמחו, שסוף כל סוף הגיע הזמן שהרבי מתחיל עם "רבי'שע זאקן", ומעתה הוא ילבש ווייסע זאקן גם בימות החול.

לאחר התפילה שאל אחד מבניו של הרבי את אביו על כך, והשיב לו הרבי בפשטות, שאתמול בערב הוא לא הכין לעצמו את הגרביים השחורות ללבשם בבוקר, וכעת בבוקר כשרצה ללבושם כדי ללכת להתפלל, הבחין שהגרביים מונחות בחדר שהרבנית ישנה שם, וחשש שמא יעורר אותה משנתה ע"י זה שיקח את הגרביים, ולכן לבש את הגרביים הלבנות שלבשם אתמול ביוה"כ....

לא הסכים לנסוע

סיפר הרה"ח ר' שמחה וועבער הי"ו מחשובי חסידי ראחמיסטריווקא, שפעם נסע לשדה התעופה, להמתין על הרבי והרבנית, אשר חזרו מנסיעה, כדי להחזירם הביתה.

כאשר סיימו לסדר את חבילותיו של הרבי בתוך תא המטען של האוטו [הרכב], אמר המשב"ק הרה"ח ר' יהושע חיים קאסמן שליט"א להרבי, שהכל מוכן ומסודר, ואפשר לנסוע. אך הרבי נענה שאינו רוצה לנסוע, עד שהרבנית תשב בתוך הרכב שלה, עם כל החבילות, מוכנה לנסוע הביתה.

ואכן המתינו שם כעשרים דקות, עד שהגיע הרכב של הרבנית, וסידרו את כל חבילותיה. וכאשר הרבנית נכנסה לרכב שלקח אותה, והיתה מוכנה לנסוע, אז נכנס הרבי לרכבו וחזר לביתו.

כל אחד המתין על השני

שמעתי מהרה"צ רבי יוחנן טווערסקי שליט"א [בן כ"ק אדמו"ר מראחמיסטריווקא-וויליאמסבורג שליט"א]: אני זכיתי במשך שנים רבות, לסייע לזקינת הרבנית ע"ה, בדרכה לבית המדרש ובחזרתה לביתה. הן ברחוב, והן בעת שהוצרכה לעלות במדריגות, לעזרת הנשים ולביתה.

פעם אחת בראש השנה, כשחזרנו מבית המדרש אחר התפילה, בעת שהיינו עדיין מעבר השני של הרחוב, הבחינה הרבנית שהרבי זי"ע מגיע עכשיו ליד ביתו. בשנים ההם היו נושאים את הרבי עם הכסא, וכשהגיע לביתו, היה הרבי עולה בעצמו במדריגות, והדבר היה יכול להימשך כעשרים דקות.

פנתה אלי הרבנית, ואמרה לי "ברצוני להמתין עכשיו מול הבית, כרבע שעה, עד שהרבי יסיים לעלות למעלה, כיון שאם הרבי יבחין בנו, בוודאי ימהר בשעה שעולה במדריגות, כדי שלא לעכב אותי, ואין רצוני שיתאמץ בשבילי". ואכן כך עשינו, עצרנו בצד הדרך, וכעבור כרבע שעה, כששיערנו שהרבי כבר הגיע למעלה, המשכנו אל עבר הבית.

בהגיענו אל דלתי הבית, נגלה לנגד עינינו מחזה פלאי, אנו רואים איך שהרבי יושב שם למטה בבית מדרשו הפרטי וממתין. ואז התברר, שהרבי גם כן הבחין שהרבנית קרובה לביתה, ועל כן החליט להמתין למטה עד שהרבנית תעלה לביתה, והוא כבר יעלה אחר כך, כדי שלא לעכב אותה, בעת שתצטרך להמתין עד שיעלה הרבי למעלה. כל אחד מהם המתין עשרים דקות על השני...

לדרוש בשלומה

סיפר לי הרה"צ ר' אברהם יהושע העשיל טווערסקי שליט"א, בן אחיו של הרבי זי"ע, שמדי שנה בשנה, ביום הכפורים, היה הרבי שולח כמה פעמים במשך היום, את אחד מנכדיו, אל הרבנית ע"ה, לדרוש בשלומה...

תעשה כרצונה הטוב

שמעתי מהרה"צ רבי נחמן יוסף טווערסקי שליט"א, אב"ד זלאטיפולי, שדודתו הרבנית ע"ה, היתה אדוקה ומקושרת במנהגי אביה הגדול, הרה"ק מסקווירא זי"ע.

לעתים תכופות מאוד, היתה הרבנית אומרת בביתה על דברים מסויימים "כך נהג אבי, כך עשה אבי". בכל פעם שהרבנית אמרה כך, היה הרבי מבקש שתעשה כמו שראתה בבית אביה, בלי לשנות מאומה.

במיוחד בחג הפסח, היו להרבנית הרבה חומרות ועניינים, דברים שראתה בבית אביה, אשר הרבי לא היה מורגל אליהם מבית אבותיו. אך עם כל זה, הסכים הרבי בתשואות חן, שהרבנית תעשה כרצונה הטוב, הגם שפעמים הרבה גרם הדבר לאי נוחות.

כמו כן, כאשר הרבנית היתה שואלת את הרבי איך לנהוג, כגון כאשר הרבנית התפללה, ושאלה את הרבי אם היום אומרים "תחנון" או לא, היה הרבי עונה לה "בסקווירא נוהגים כך וכך"...

לכבוד הרבנית

פעם שהיתי כמה ימים בבארא פארק, ואז פגשתי את כ"ק אדמו"ר מראחמיסטריווקא שליט"א, והוא סיפר לי, שהוריו - הרבי זי"ע והרבנית ע"ה - כמעט ולא נסעו מביתם לנופש, והסבתא - הרבנית הצדקנית מסקווירא ע"ה - הייתה אומרת להם תמיד, שמאוד נחוץ לנסוע לנופש (change of scenery) "צו זען אנדערע פענימער".

בשנים מאוחרות יותר, כשאביו הרבי היה נוסע בימות הקיץ לנופש, היה אומר "אני עושה כן לכבוד הרבנית" - ואילו אמי הרבנית הייתה אומרת "אני עושה כן לצורך הרבי"...

הרבי עומד במטבח

פעם אחת הייתי בביתו נאווה קודש של הרבי במוצאי שמחת תורה (בתקופה שאבי מורי ז"ל היה מונח על ערש דוי, ואז היו דלתות הרבי פתוחים עבורי בכל עת ובכל שעה), היה זה אחר יום ארוך של עבודת ה' - עבודתו בעריכת ההקפות והטייש הארוך של נעילת החג - וראיתי בעיני איך

שהרבי עומד במטבח ושוטף בעצמו את כלי האכילה, והרבנית ע"ה יושבת אצל השולחן...

בשארית כוחותיו

שמעתי מהרה"צ רבי יוחנן טווערסקי שליט"א [בן כ"ק אדמו"ר מראחמיסטריווקא-וויליאמסבורג שליט"א]: בערב שב"ק פרשת שלח תשפ"ב, הכניסו את הרבי זי"ע לבית החולים בדחיפות, ואז חיברו אותו לקנה נשימה (trake), וכך נשאר מחובר עד יומו האחרון. באותו יום שישי היה הרבי שרוי בחולשה גדולה ונוראה, כבר בבוקר כשנערך "ברית" אצל הרבי, הבחינו שהרבי חלש מאוד.

מצב הבריאות של הרבי לא היה כפי טוב, ושלוש פעמים קראו לרופא שיבדוק את הרבי, עד שהוחלט שאין מנוס, ומוכרחים להכניסו לבית החולים.

אנשי ההצלה נשאו את הרבי עם הכסא, ועל פני הרבי היה "מסכת חמצן" (oxygen mask). כאשר הגיעו אל המדריגות, הראה הרבי שימתניו רגע, והרבי ביקש שיוורידו מעל פניו את מסכת החמצן, כדי שיוכל לומר להרבנית ע"ה "א גוטן שבת"! ומשם הובילו את הרבי מיד לבית החולים, וחיברו אותו למכונת הנשמה (respirator).

גם במצב קשה כזה לא איבד הרבי את ישוב הדעת, היה חשוב להרבי, שהרבנית תראה את פניו, ותשמע איך שהוא מברך אותה. את כל זה עשה בשארית כוחותיו, במצב שבקושי היה יכול לנשום...

אני אשם בזה

שמעתי מאת כ"ק אדמו"ר מראחמיסטריווקא-ספרינג וואלי שליט"א:
שמעתי מדודי הרה"צ רבי נחמן יוסף טווערסקי שליט"א אב"ד
זלאטיפולי, שפעם כשאכל אצל הרבי את סעודת צפרא דשבתא – וכידוע
כשהרבי עדיין היה בכוחו, היה מעמיד ומסדר בעצמו את הסירים על גבי
הפלטה לכבוד שבת – אזי כשהכניסו את ה"לאקשן קוגעל", היה הקוגעל
קר.

הרבי בראותו זאת, חשש שיחשבו שהרבנית אשמה בזה, על כן הגיב
לסובבים אותו: איך בין שולדיג אין דעם, איך האב עס פארגעסן צו לייגן
[אני אשם בזה, שכחתי להניח את זה]...

למה המתין הרבי

פעם אחת הייתי בצל קורתו של הרבי בחג שמיני עצרת, ושמת לב
שקודם ההלל יצא להפסקה ולא ניגש מיד לאמירת ההלל. לאחר מכן
נתברר ששהה באותה עת בחדרו, והמתין לזוגתו הרבנית שתגיע
לביהכנ"ס לתפילת הלל, ורק כשהגיעה אז ניגש לומר הלל...

לא הפריעה לסדריו

סיפר הרה"ח ר' שמחה וועבער הי"ו מחשובי חסידי ראחמיסטריווקא,
מעשה שהרבי זי"ע בעצמו סיפר לו.

בחודש אלול תשל"ט, כאשר הרבי עדיין התגורר בסקווירא, ישב פעם
הרבי בבית המדרש, ולמד את אחד מסדריו. לפתע נכנס אחד מילדיו,
ואמר להרבי, שאמו הרבנית ביקשה, שהרבי ישוב לביתו, כי אחד ממתין
עליו על הטלפון.

הרבי הבין היטב, שאם הרבנית מפריעה לו באמצע הלימוד, מוכרח להיות שהרבנית סבורה שהדבר נחוץ מאוד. הרבי חזר תיכף לביתו, ונטל את שפופרת הטלפון, ושמע מן העבר השני: כאן מדבר פנחס מנחם אלתר [ה"ה כ"ק אדמו"ר בעל "פני מנחם" מגור], ר' איציקל! כאן באמערקא ביסטו מיין איינציגסטע ידיד [אתם הידיד היחיד שלי], אני משיא היום את בני [ה"ה הגאון רבי יהודה אריה אלתר זצ"ל, חתן הגאון הגדול גאב"ד אונגוואר זצ"ל], ואני רוצה להזמין להשתתף בשמחת הנישואין... וכמובן שהרבי נסע להשתתף בשמחת הנישואין.

מסדר את החלות

סיפר הרה"ח מו"ה שמעון גרינוואלד הי"ו, משב"ק של הרבי: שמחת הנישואין בחצר הקודש ראחמיסטריווקא, היו נערכות בבית המדרש הגדול. הרבי היה מגיע להשתתף בשעת מעמדי הקבלת פנים והחופה, ואח"כ היה שב לביתו וחוזר לסדרי לימודיו. וכעבור איזה שעות, באמצע הסעודה, היה הרבי חוזר לבית המדרש לפאר את שמחת החתונה.

מספר ר' שמעון: פעם אחת נערכה שמחת נישואין בליל רביעי בשבת, ואחר החופה חזר הרבי לביתו, כדרכו בקודש. כעבור זמן מה, נכנסתי לבית הרבי, ומה מאוד נשתוממתי מן המחזה אשר נגלה לנגד עיני, בראותי את הרבי עומד במטבח, כשעל השולחן לפניו מסודרים שורות הרבה של חלות טריות, אשר זה עתה יצאו מן התנור, והרבי נוטל כל חלה בפני עצמה, מכניסה לתוך שקית פלסטיק, וקושר את השקית. ואח"כ נטל הרבי את כל החלות, והכניסם אל הפריזער [מקפיא].

כשהבחין הרבי בר' שמעון, אמר לו: די רעביצין האט א קביעות, אז יעדע מיטוואך נאכט באקט זי חלות לכבוד שבת קודש. געווענטלעך לייגט זי יעדע חלה אין א פלעסטיק בעג, און זי בינדטעס צו, און נאכדעם לייגט זי עס אוועק אין די פריזער.

אבער היות אז האנט נאכט איז דא א חתונה, און זי האט זיך שטארק געאיילט, האט זי געלאזט די חלות אויפן טיש. און ווען זי גייט צוריק קומען נאך די "מצוה טאנץ", גייט שוין זיין גאר שפעט! ממילא, זאגט דער רבי, איך בין דאך אהיים געקומען סיי ווי, האב איך עס יעצט געטון...

[הרבנית יש לה קביעות, שבכל ליל רביעי בשבוע היא אופה חלות לכבוד שבת קודש. הסדר הוא שהיא מכניסה כל חלה לתוך שקית, וקושרת את השקית, ואח"כ היא מניחה אותם במקפיא.

אבל היות שבלילה זה יש חתונה, והרבנית מיהרה מאוד, על כן השאירה את החלות על השולחן. אמנם כשתחזור אחר ה"מצוה טאנץ", תהא כבר השעה מאוחרת מאוד! ממילא, אומר הרבי, אני הרי בין כך חזרתי הביתה, לכן סידרתי את החלות במקפיא]...

רק אז נכנס הרבי

שמעתי מהרה"צ רבי יוחנן טווערסקי שליט"א [בן כ"ק אדמו"ר מראחמיסטריווקא-וויליאמסבורג שליט"א]: במשך הימים הנוראים, היה הרבי זי"ע ממתין על כל דבר, עד שהרבנית ע"ה תגיע לבית המדרש.

בליל א' דסליחות, בתקיעת שופר, בליל "כל נדרי", בהקפות בשמחת תורה, בכל אלו היה הרבי ממתין, עד שהודיעו לו שהרבנית יושבת במקומה בעזרת הנשים, ורק אז היה נכנס לבית המדרש.

לפעמים היה הקהל ממתין כרבע שעה ויותר, ולא היו יודעים למה, אבל עד שלא הודיעו להרבי שהרבנית הגיעה לא היה נכנס, אע"פ שהמתינו בבית המדרש אלפי אנשים.

הרבי היה מבקש ממני – אשר הייתי מסייע להרבנית לעלות לעזרת נשים – שאודיע לו אחר שהרבנית מוכנה במקומה. אני הייתי מסייע

להרבנית להתיישב במקומה, ואז הייתי יורד במדריגות, ונוקש על דלת חדרו של הרבי, ורק אז היה הרבי נכנס להיכל בית המדרש...

אני יסדר את הסיר

שמעתי סיפור נפלא על הרבי. בשנים הראשונות עד שבנו את הבית המדרש החדש, היה הביהמ"ד נמצא בבית הרבי, והיה שם גם המקוה לכלל החסידים, והרבי היה הולך לטבול במקוה ביחד עם כולם, ואף היה יושב על הספסל ביחד עם כולם, ולא היה לו כסא מיוחד עבורו. לאחר שבנו את הבית המדרש הגדול ומקוה טהרה, החלה המקוה בבית הרבי לשמש כמקוה פרטי עבור הרבי.

הרבי היה נוהג ללכת לטבול במקוה קודם תקיעת שופר. בראש השנה הראשון לאחר שבנו את הבית המדרש החדש, ניגשו אליו מקורביו קודם התקיעות ואמרו לו שהוא יכול ללכת למקוה בבית המדרש החדש והוא אינו צריך לחזור לביתו ללכת למקוה, וכבר סידרו שם מקום מיוחד עבור הרבי. אך הרבי התעקש ואמר שהוא רוצה לחזור לביתו, והמקורבים התפלאו למה הרבי מתעקש לחזור לביתו, וניסו שוב ואמרו להרבי שיש מקום במקוה שזה מיוחד להרבי וזה לא מפריע לאף אחד, והרבי אינו צריך להטריח את עצמו לחזור לביתו, אך הרבי שלא כדרכו התעקש ואמר: אני רוצה לחזור הביתה ולטבול במקוה אשר בבית.

לאחר התפילה ניסו המקורבים להבין למה הרבי התעקש בדוקא לחזור לביתו למקוה. אמר להם הרבי: היום בבוקר לפני התפילה אמרה לי הרבנית שהיא צריכה לחזור הביתה לסדר את הסיר על הגז לצורך הסעודה, ואמרתי לה, את לא צריכה לטרוח בשביל זה, כי אני בין כך חוזר הביתה קודם התקיעות לטבול במקוה, ואז אני יסדר את הסיר...

אני יכול בעצמי

שמעתי מכ"ק אדמו"ר מראחמסטריווקא-מאנסי שליט"א: כמעט מידי שבת היו אצל הרבי אורחים, עוד בסקווירא, והרבי לא התחיל לאכול עד שראה שכולם קיבלו את מנתם ושלכולם יש כלי אכילה.

פעם אירע שהרבי קם באמצע הסעודה ונכנס אל המטבח, אמי הרבנית הבחינה בכך וניגשה תיכף אל המטבח ושאלה אותו "וואס איז געשען? וואס איז געשען? [מה קרה], והרבי השיב שרצה לקחת מזלג, [כנראה שכחו בשוגג להניח לפניו מזלג]. שאלה אותו הרבנית למה לא ביקש שיביאו לו, השיב הרבי: איך קען נישט נעמען אליינס א גאפל? [האם איני יכול לקחת בעצמי מזלג]...

כשהיה חסר מזלג לאחד מן האורחים, היה מבקש מבניו לילך להביא, כי הבין שאם הוא בעצמו ילך להביא ירגיש האורח חוסר נעימות.

מ'האט געהערט אויבן?

שמעתי מהרה"צ רבי יוחנן טווערסקי שליט"א [בן כ"ק אדמו"ר מראחמיסטריווקא-וויליאמסבורג שליט"א]: בכל ליל שבת, אחר התפילה, היה הרבי זי"ע עולה למעלה, לברך ברכת "א גוט שבת" להרבנית ע"ה.

כמעט בכל פעם היה הרבי שואל "מ'האט געהערט אויבן?" [האם שמעו למעלה], כדי לדעת אם שמעה את ה"בעל תפילה", ונהנתה, ואחר שהיתה משיבה ששמעו, היה הרבי אומר "דער עיקר מיזאל הערן אויבן" [העיקר שישמעו למעלה], דהיינו בשמים ממעל...

ויהללו בשערים מעשיה הרבנית הצדקנית מראחמיסטריוקא ע"ה

כדי שירגיש בבית

כידוע, בראחמיסטריוקא אין אוכלים בשבת "טשולנט", אלא במקום זה אוכלים "קאשע".

כאשר בתו של הרבי [הרבנית מוויזשניץ-גיבערס ע"ה], נישאה ליבדלחט"א כ"ק אדמו"ר מוויזשניץ-גיבערס שליט"א, היות שבוויזניץ המנהג הוא שאוכלים "טשולנט", על כן בכל פעם שהיו מגיעים לשבת, היתה הרבנית ע"ה מכינה במיוחד בעבור חתנה "טשולנט", כדי שירגיש בבית...

כשהייתי לניחום אבלים, אצל כ"ק אדמו"ר מראחמיסטריוקא-לייקווד שליט"א, (אחר פטירת הרבנית אמה של מלכות ע"ה), שאלתי אותו אודות סיפור זה, והרבי אישר שאכן כך היה.

צופיל פון זיך

שמעתי מהרה"ג ר' לוי יצחק האגער שליט"א, בן כ"ק אדמו"ר מוויזשניץ-לונדון שליט"א: פעם אחת כתבו בגליון "אורות", זכרונות שנשמעו מפי הרבנית מראחמיסטריוקא ע"ה. היו שני פרקים, ואמרתי לה שקראתי אותם ונהנית מאוד.

אמרה לי הרבנית "די ערשטע איז געווען גוט! אבער די צווייטע איז מיך נישט געפאלן" [הראשון היה טוב! אולם השני לא מצא חן בעיני]...

כאשר שאלתי אותה "מדוע?", אמרה הרבנית "די ערשטע רעד איך פון טאטן, די צווייטע רעד איך צופיל פון זיך" [בפרק הראשון אני משוחחת מאבי, אך בפרק השני אני משוחחת יותר מידי על עצמי]...

אזעלכע "ר' מאטעלעך"

סיפר כ"ק אדמו"ר מראחמיסטריווקא-וויליאמסבורג שליט"א: זקיני הרה"ק מסקווירא זי"ע, שמר על בנותיו מכל משמר, והקפיד לבל יצאו מחוץ לביתו, להתחבר עם חברות.

וסיפרה אמי הרבנית ע"ה, שאחר נישואי אחותה הגדולה ע"ה, שאל פעם אחד את אביה הרה"ק מסקווירא זי"ע "הלא אפשר למצוא עוד בנות מבתים טובים, מה כל כך נורא, אם הבנות יוצאות החוצה, ומתחברות עם בנות אחרות?"

השיב לו הרה"ק מסקווירא: אויב איך וויל אז מיינע קינדער זאלן נעמען נאך אזעלכע "ר' מאטעלעך" – מיינענדיג דעם איידעם, כ"ק הגה"ק בעל "תורת מרדכי" מוויזשניץ זי"ע – דארפן זיי וואקסן ביי מיר! [אם אני רוצה, שילדי יקחו עוד כאלו "ר' מאטעלעך" – כשכוונתו לחתנו, כ"ק הגה"ק בעל "תורת מרדכי" מוויזשניץ זי"ע – הן צריכות להתגדל אצלי – בין כתלי בתי – תחת השגחתי]...

חמשה פעמים ביום

סיפר כ"ק אדמו"ר מראחמיסטריווקא-מאנסי שליט"א: זכיתי שגדלתי אצל אמי הרבנית הצדיקת ע"ה, וראיתי מה זה "מצות כיבוד אב ואם". מצות כיבוד אב אינני זוכר כל כך, אבל מצות כיבוד אם שקיימה אמי

הרבנית הצדיקת ע"ה היה באופן נפלא מאוד, יכולה היתה לרוץ לבית אמה אפילו חמשה פעמים ביום אחד.

על מצוה זו נאמר (שמות פרק כ' פסוק י"ב) "למען יאריכון ימך", ואכן זכתה לשיבה טובה. בסוף ימיה הוצרכה לסמוך על צאצאיה, ובפרט לאלו שגרו אצלה בסמיכות מקום בבארא פארק.

פעם התמרמרה באזני אחד מהנכדים, ואמרה שבאמת מעיק לה על שהיא מוטלת על בניה לשמשה. אמנם אמרה שאחת הוא נחמתה, כי יש דבר אחד, שהיא היחידה בעולם שיכולה ליתן דבר זה לצאצאיה, וזהו "מצות כיבוד אם"...

שלא יתקלקל באמריקה

סיפר הרב החסיד מוה"ר יודל אקערמאן: כשהיה האדמו"ר הרה"ק רבי יוחנן מסטאלין זי"ע אצל חתונת מראחמסטריווקא-סקווירא, כשהשיא הרה"ק מסקווירא זי"ע את בתו להרבי, ביקש אבי הרבי הרה"ק רבי יוחנן מראחמסטריווקא זי"ע מן הרבי מסטאלין (האדמו"ר מראחמסטריווקא היה שאר בשרו של האדמו"ר מסטאלין, ושניהם נקראו "יוחנן" על שם זקנים הרה"ק רבי יוחנן מראחמסטריווקא זי"ע) שיברך את החתן. והשיב "א ברכה, גאט זאל העלפן ער זאל ניט קאליע ווערן אין אמעריקה!" [הנני מברכו שיעזור השי"ת שהוא לא יתקלקל באמריקה] (גשמי ברכה)

בזכות אבי

סיפר כ"ק אדמו"ר מראחמיסטריווקא-לייקווד שליט"א: אחד מבניי, היה פעם אצל אמי הרבנית ע"ה, ואמי סיפרה אודות הקשיים, שהיו מנת חלקם בשנות המלחמה.

נענה הנכד "מיט אזא טאטע, איז נישט קיין וואונדער, אז מ'האט דאס געקענט אויסהאלטן!" [עם אבא כזה, אין זה פלא, שהיה היכולת לשרוד את זה]...

בשמעה זאת, שקעה הרבנית בשרעפיה למשך כמה רגעים, ואחר כך אמרה "אויב נישט פאר מיין טאטע, וואלט איך היינט אויך נישט געקענט איבער לעבן! [אם לא בעבור אבי, גם היום לא הייתי יכולה לשרוד]...

אילו הכרת את אבי

שמעתי מכ"ק אדמו"ר מראחמיסטריווקא-אוקוויין שליט"א: בילדותי, כאשר אירע שעשיתי איזה דבר שמגיע על זה "פסק", הגערה החמורה ביותר מאת אמי הרבנית ע"ה היה, שהיתה אומרת לי "אם היית מכיר את אבי לא היית עושה דבר כזה"... ותו לא.

Rabbi Shlomo Zalman Friedman
Rabbi of Cong. Zichron Elazar
16 Irene Court
Lakewood, N.J. 08701
Tel/Fax: 732 - 905-8378
Study: 732 - 886-1944

שלמה זלמן פרידמאן
רב דקהל
זכרון אלעזר סאנטוב
נאדאס
לחודות ולחלל, אפרון לשלמה ושא"ס
לעיקוואד ג. דו.

בס"ד, יום ה' לסדר "ויהי בנסוע הארון", י"ט לחודש סיון תשפ"ו לפ"ק

מלך עולמים, שוכן שחקים, הוא ישלח נחמה ברחמי העצומים, למעלת כבוד

כ"ק מרן האדמו"ר מסקווירא שליט"א

על השבר הגדול בהילקח ממנו אחותו הגדולה

הרבנית הצדקנית מראחמיסטריווקא ע"ה

בתו של אביו כ"ק מרן הרה"ק זצוקלה"ה

הרופא לשבורי לב והמנחם ציון וירושלים, ינחם את מרן שליט"א בכפליים, ולא תוסיפו לדאבה עוד, וזכותה הגדולה של אחותו הרבנית הצדקנית ע"ה תגן עליכם, שתזכו להמשיך בעבודת הקודש, ולהאריך ימים על מנולכתכם, ולהמשיך לנהל את העדה הק' עדת ישרון מתוך בריות גופא ונהורא מעליא ומתוך רוב שמחה ונחת דקדושה, עדי יקוצו וירגנו שוכני עפר בביאת משיח צדקנו בב"א.

הכו"ח בהוקרה והערצה המשתתף בעערכם מעומק הלב

אברהם פרידמאן

משולחן הקוראים

כ"ק אדמו"ר ממבקשי השם שליט"א

בס"ד, לכבוד המשפיע המפורסם לשם ולתהילה, דולה ומשקה את הצמאים לשמוע דבר ה', ה"ה מע"כ הגה"צ מורה"ר רבי שלמה זלמן פרידמאן שליט"א, אבד"ק סאנטוב בעיר התורה והחסידות לייקוד

אני מאד נהנה לקבל את הגליונות, המלאים מזן אל זן בדברי תורה וחסידות מתוקים מדבש כפשוטו ממש.

במיוחד התענגתי על הפנינים היקרים שהבאתם מכ"ק אדמו"ר מקאסוב צצוק"ל, שזכרוננו נחרת היטב בליבי.

יה"ר שתזכו להמשיך בפעולות כהנה וכהנה מתוך רוב שמחה, ומתוך עושר נחת וכבוד לאורך ימים ושנות חיים בבריאות השלמות

מנאי הקטן

אשר ישראל ליסואר

ממבקשי השם

כ"ק אדמו"ר מוויזשניץ מונטריאל שליט"א

לכבוד יצ"ו הרב ש"י פרידמאן שליט"א אבד"ק סאנטוב
 [א] לקבל באר כהצמנה אישי
 וא"ה ביום שחגגנו יטחח זיכר אבא
 וצ"ו הקצין יושב על הקיסרסים כבד אמו"ר יושב
 על המזלזלמאן אקל יושב זיגן יושב קה"ק
 ונושקו יצ"ו הרב ש"י פרידמאן אבד"ק סאנטוב
 כש נחוג מכל יוצר עקמוצ קקא

ב"ק אמו"ר קה"ק מה"ס
 מוויזשניץ צצ"ללה

RASHI

שבת קרן עולם התורה
פרשת שלח תשפ"ז

...והתשובה הברורה היא, כי הדבר המעשי
שהינכם רבני הקהילות ומרביצי התורה
יש באפשרותכם, לפעול ולהשפיע על
תלמידים ושומעי לקחכם, שכל אחד
שתתקף בפועל למען קרן עולם התורה.
גם מי שאין ידו משגת - שיקבל על עצמו
להחזיק לכל הפחות אברך אחד.

אין ראש הישיבה רבי דובלעזר לשי"א
ה"ה תשפ"ז ד'תק"א דאורייתא וק"א פרשת שלח בסדרת לקיטת

עוללים ויונקים

אבד"ק סאנטוב שליט"א ביי א באזוך אין חדר די
וואך לרגל די חדר פירן פון אן אייניקל למז"ט

מתוך שיחת קודש

מכ"ק אדמו"ר מראחמיסטריווקא - לייקווד שליט"א

בניחום אבלים על פטירת אמו הרבנית מראחמיסטריווקא ע"ה

יום ד' לפרשת בהעלותך, ח"י סיון תשפ"ו - בלייקווד

א חתן א מושלם

כאשר אבי הרבי (כ"ק הגה"ק מראחמיסטריווקא) זי"ע, היה חתן, התבטא עליו הרה"ק מבעלזא זי"ע "א חתן א מושלם!"

וכאשר כ"ק אדמו"ר מבעלזא שליט"א היה פעם באמעריקא, והלך לבקר את אבי, הרבי זי"ע, שאל אותו "ס'איז אמת, אז דער פעטער דער בעלזער רב זכרונו לברכה, האט געזאגט אויף אייך, אז איר זענט א מושלם?" [האם נכון הדבר, שדודי הרה"ק מבעלזא ז"ל אמר עליכם, שאתם מושלם].

חייך אבי, והשיב לו "ער האט מיך געוואלט מחזק זיין" [הוא רצה לחזק אותי]...

"כלה" באמצע השינה

אמי הרבנית ע"ה, נהיתה "כלה" באמצע השינה...

ומעשה שהיה כך היה: כאשר הוצע השידוך עם החתן הרבי זי"ע, אשר התגורר בעיה"ק ירושלים ת"ו, רצתה אמי שאביה הרה"ק מסקווירא זי"ע, יראה את הבחור. אמנם הרה"ק מסקווירא לא רצה לנסוע לארץ ישראל, ובאותם זמנים לא היה נהוג שבחור יסע לאמעריקא. הציע לה הרה"ק מסקווירא, שישלח אותה לארץ ישראל, כדי שתוכל לראות את הבחור.

אבל אמי אמרה, שרצונה הוא שאביה יראה את הבחור, ובלא זה אינה חפיצה לסגור את השידוך. אמר לה אביה "איך דארף אים נישט זען! וואס איך דארף צו וויסן, ווייס איך שוין, יעצט ליגט דאס אין דיינע הענט" [אני אינני זקוק לראות אותו, מה שאני צריך לדעת, אני כבר יודע, עכשיו ההחלטה נמצאת בידים שלך].

ואביה הוסיף ואמר לה: דו מוזט נישט מאכן דעם שידוך, אויב דו ווילסט נישט, זאג "ניין", איך האב גענוג און נאך אנדערע שידוכים [אינך מוכרחת לעשות את השידוך הזה, אם אין רצונך בזה, תאמרי "לא", יש לי די והותר הצעות אחרות]...

נסעה אמי לארץ ישראל, שם שהו גם כן באותו זמן אחותה הגדולה הרבנית מוויזשניץ ע"ה, וגיסה, כ"ק הגה"ק בעל "תורת מרדכי" מוויזשניץ זי"ע. הם ראו את הבחור, ואמי חזרה לאמערקא.

בימים ההם, לא היה נפוץ עדיין השימוש בטלפונים, והכל התנהל על ידי ה"טעלעגראם". ביום מן הימים, הגיע טעלעגראם מארץ ישראל, עם ברכת "מזל טוב" לרגל גמר השידוך.

כאשר הטעלעגראם הגיע, היתה אמי ישינה. אביה הרה"ק מסקווירא, לא רצה להעיר אותה, על כן השאיר פתק ליד מיטתה, בו כתב "מזל טוב! דו ביסט א כלה!" [מזל טוב, את כלה], וכאשר התעוררה בבוקר, נודע לה שהיא "כלה"...

אבי אהב אותו מאוד

כאשר אבי, הרבי זי"ע, נסתלק לגנזי מרומים, ובאו להודיע על כך לאמי הרבנית ע"ה, אזי הדבר הראשון שאמרה היה "מיין טאטע ז"ל האט אים זייער ליב געהאט! [אבי ז"ל אהב אותו מאוד]...

לא ידעתי שזה "מעשה"

אחר הסתלקותו של אבי הרבי זי"ע, באו אנשים אל אמי הרבנית ע"ה, וביקשו שתספר להם "מעשיות" על הרבי. אמנם אמי השיבה להם: אין לי "מעשיות".

אך אחר כך, כאשר אנשים סיפרו לאמי הרבנית סיפורים אודות הרבי, השתוממה מאוד, ואמרה "איך האב נישט געוויסט אז דאס איז א "מעשה", איך האב געמיינט אז דאס איז נארמאל" [לא ידעתי שזה "מעשה", חשבת שזה הנהגה רגילה וטבעית]...

גם אני, אומר הרבי, "היות שהתגוררתי בבית הרבי, לא הבחנתי בדברים היוצאים מגדר הרגיל, כי היינו מורגלים לתהלכותיו בקודש, הוא לא עשה "עסק" מעצמו, כל פעולה וכל מעשה היה בצורה טבעית - "נארמאל", בלי שום טראסק.

מתוך דברי תורה

מכ"ק אדמו"ר מווישניץ - מאנסי שליט"א

בביהמ"ד ראהמיסטריווקא - לייקווד

שלש סעודות - ש"ק בהעלותך תשפ"ו

אויך האב איך געוואלט נאר זאגן "ישר כח", פאר מיין שוועסטער קינד, דער רבי פון דא. ער האט מיך גערופן, אז ער גיבט איבער דאס גאנצע בית המדרש. אויך די קהילה איז געווען ביי מיר, האט מען אויך געזאגט אז מען גייט איבערגעבן דאס בית המדרש בסבר פנים יפות ובחפץ לב. כאטשיג עס איז נישט אזא גרינגע זאך, מענטשן פארלירן די פלעצער, און נאך פארשידענע מנהגים וואס איז דא, מ'דארף זאגן "עלינו", צו אנדערע מיני זאכן וואס איז דא. על כל פנים מען האט דאס געגעבן, ממילא וויל איך טאקע וואונטשן, דער אויבערשטער זאל העלפן אז דער רבי זאל האבן הצלחה און סייעתא דשמיא, ס'זאל זיין דא א בית שמגדלין בו תורה, בית שמגדלין בו תפילה, און טאקע די קהילה זאל שטייגן און וואקסן.

און אזוי ווי מ'האלט טאקע אינמיטן די שבעה פון די מומע ע"ה, וואס זי האט דאך איבערגעגעבן די פריערדיגע דורות פאר די שפעטערדיגע דורות, איר גאנצע לעבן האט זי איבערגעגעבן, נישט נאר פאר איר און פאר די קינדער, נאר פאר אונזערע קינדער אויכעט, האט זי אלס דערציילט מעשיות פון די זיידעס, וואס מיט דעם האט זי געלעבט. זי האט איבערגעגעבן פאר די שפעטערדיגע דורות. דער אויבערשטער זאל העלפן טאקע, זי זאל קענען זיין א מליצה ישרה דארטן, טאקע מתפלל זיין דארטן, און אלע אבות הקדושים זאלן טאקע מתפלל זיין אז אלע קינדער זאלן האבן הצלחה און סייעתא דשמיא בכל מקומות שהם, און מיר זאלן זוכה זיין צו די גאולה שלימה בב"א.

ושם אשה גדולה

הרבנית הצדקית מראחמיסטריווקא ע"ה

נסתלקה ביום ט"ז סיון תשפ"ו

בשנים הראשונות, טרם התפתחה ראחמיסטריווקא לחסידות גדולה, הייתי נכנס לעתים קרובות אל כ"ק אדמו"ר מן הגה"ק מראחמיסטריווקא זי"ע בשעות הלילה. כאשר לא נשארו בחדר ההמתנה עוד אנשים שביקשו להיכנס, היה המשב"ק הרה"ח ר' יהושע חיים קאסטן שליט"א הולך לביתו, ואני נשאיתי שם לבד אצל הרבי. לעתים קרובות אירע, שהרבנית ע"ה היתה נכנסת, ומבקשת ממני, שבדרך החוצה, כאשר אני יורד למטה, אנעל את הדלת.

פעם אחת ישבתי אצל הרבי זי"ע בשעת לילה מאוחרת, כאשר אף אחד לא היה שם, וגם הגבאי כבר הלך לביתו כי כבר לא היו שם אנשים, ולפתע נכנסה הרבנית ע"ה ואמרה "עס איז שוין שפעט" [כבר מאוחר], אך הרבי שחשש אולי ארגיש איזה אי נעימות מזה, התבטא ואמר: "נישט געפערלעך" [לא נורא]...

בערב שבת חנוכה, שנת תשנ"ט, נערכה שמחת התגלחת של בני הרב צבי הירש שיח"י. האפשרות התקיים במעון קדשו של הרבי זי"ע, שם השתתפו בני ביתי וכל יוצ"ח. כאשר יצאנו מחדרו הפרטי של הרבי, הזמינה אותנו הרבנית ע"ה להיכנס לחדר האוכל, שם ישבה ושוחחה אתנו בנעימים. הרבנית נתנה לכל אחד מהילדים מיני מתיקה, והשתעשעה עם כל ילד בנפרד מתוך חביבות גדולה. כל הילדים יצאו משם עם הרגשה טובה ונעימה עד מאוד.

בכל פעם, כאשר הופיע גליון "נועם שיח" על הרבי זי"ע, הייתי שולח את הגליון על ידי הדואר, אל הרבנית ע"ה. בהזדמנות אחת, שח לי בנה הגדול, כ"ק אדמו"ר מראחמיסטריווקא שליט"א, שהיה שהוא היה ממונה על דברי הדואר, אשר היו מגיעים אל אמו הרבנית, לכן בכל פעם שהיה מגיע "נועם שיח", היה מוסר את הגליון לאמו הרבנית, והיה לה מזה הנאה גדולה מאוד. וסיפר הרבי, שמפעם לפעם, היה מקריא לפני הרבנית, קטעים נבחרים מתוך ה"נועם שיח", סיפורים על הרבי זי"ע, והרבנית היתה ממש מחיה את עצמה...

בשב"ק פרשת ראה העעל"ט (תשפ"ה), היה יומא דהילולא השני של הרבי זי"ע, והיארציית חל בשבת קודש בו ביום. על שב"ק זו, שהייתי בחצר הקודש ראחמיסטריווקא בבארא פארק, לכבוד יומא דהילולא.

בליל שב"ק אחר התפילה, העלה אותי אחד מנכדיו של הרבי, אל ביתו נאוה קודש של הרבי, אל הרבנית ע"ה, כדי לברך ולהתברך בברכת "א גוטן שבת".

כאשר נכנסתי, תיארו לפני הרבנית מי אני, והרבנית נהנתה מאוד. הרבנית התעניינה על בני משפחתי, ועל יוצ"ח, והודתה לי עד מאוד על שעליתי לביתה.

